

גנזי המלך

קובץ שבועי בענייני יהדות מהוצאת **ארבע כנפות**

180

להזמנת עלונים ולפרסום טל: 03-6762226 מופץ בכל הארץ ב-70,000 עותקים

"וירץ עשו לקראתו ויחבקהו ויפל על צוארו וישקהו ויבכו"

כוחו של הדולר...

מתוך דרשותיו של הרב אמנון יצחק שליט"א

עמו, היש קלות הדעת יותר
מזה?!

וכל זה היה בשביל חמדת
הממון, יצא לנו מזה תוקף
החטא של חמדת הממון,
למה קשה כל כך, כמ"ש
הרמב"ם ב'הלכות תשובה':
**אל תאמר שאין תשובה
אלא מעבירות שיש בהן
מעשה... אלא, כשם שצריך
אדם לשוב מאלו, כך הוא
צריך לחפש בדעות רעות
שיש לו ולשוב מן הכעס...
ומרדיפת הממון... וכיוצא
בהן מן הכל צריך לחזור
בתשובה! ואלו העונות
קשים מאותן שיש בהן**

**מעשה, שבזמן שאדם נשקע באלו, קשה
הוא לפרוש מהם** (פרק ז). ותהילה כי
מצאתי ראייה במדרש וישלח' וז"ל: **'עמד
ושלח לו דורון לסמות את עיניו, שנאמר:
"כי השחד יעור עיני חכמים"** (דברים טז
יט) **ואין חכמים, אלא אדומים! שנאמר:
"והאבדתי חכמים מאדום ותבונה מהר
עשו"** (עובדיה א) (מ"ד בראשית עה יג).
הרי מבואר גדולת חכמת עשו ונסמאו
עיני החכמה שלו בשביל חמדת הממון
במתנה קלה.

ועתה נתבונן בינה, לשמוח בחלקנו
במתת גורלנו בנתינת התורה, על
שמהדברים הנראים פשוטים, יש לנו
למודים מושכלים מכהים חכמת אנשים
היותר גדולים, כמו לבן ועשו ושניהם

המשך בעמ' 2 <<<

במקרה, לא למעלה יחשב ולא לזכות
יהיה לו, אלא ודאי בהרגש גדול עשה
שני הדברים האלה. והמבין יבין להתפעל
מזה מאד להכיר גדולתו של עשו ובפרט
מישיבת ארץ ישראל שהיה יעקב אע"ה
מפחד ממנו.

להשתומם מאד מגדולתו! ועם
כל זאת עיור יעקב עיניו במתנה קלה.
להשתומם כמה שפלות יש באדם, עד
שגם במילי דעלמא יעור רצונו את עיני
החכם היותר גדול, בדבר שעברתו שמורה
בלבו לנקום נקמת דמים ובהכנה גדולה
בארבע מאות איש. ויש בחז"ל שהם היו
רק ראשי גייסות וז"ל המדרש: **'ור' ינאי
אמר: "ארבע מאות ראשי גייסות היו
עמו"** (מדר"ר בראשית עה יב) ועם כל
זאת מתנה קלה קררה דעתו לעשות שלום

להשתומם מאד כמה
גדולתו של עשו בדעת
ונאמר: **"כי על כן ראיתי
פניך פראת פני אלקים"**
(בראשית לג י). הרי, כי
דימה אותו למלאך ו**זה
לעמת זה עשה האלקים"**
(קהלת ז). עשו וכל אלופיו
הם מרכבה טמאה. ויעקב
ובניו הם מרכבה קדושה.
והנה, עשו חכם גדול, הלך
לנקום מאחיו בשביל שנאתו
המרובה, היאומן כי ישוחר
אדם כזה, בשביל מתנה
קלה?

רואים מכאן מה הוא
המויק היותר גדול לאדם
- חמדתו! עד שאדם גדול כמוהו, הוא
עשו הרשע, שנאמר עליו במדרש שיעקב
היה ירא ממנו מפני שהוא יושב בארץ
ישראל. וז"ל המדרש: **'אמר: "כל השנים
הללו הוא יושב בארץ ישראל, תאמר
שהוא בא עלי מכה ישיבת ארץ ישראל!
כל השנים הללו הוא יושב ומכבד הוריו,
תאמר שהוא בא עלי מכה כיבוד אב!"'**
עד כאן לשון המדרש (ילוש בראשית לב
קלא).

ראו כמה גדול האיש הזה, עד
שישיבתו בארץ ישראל וגם כבוד אב ואם
שלו היה ענין כל כך, עד שיעקב אבינו
ע"ה היה מפחד ממנו עבור שתי המצוות
האלה. מן הסתם, היה יודע יעקב שהוא
עושה זאת בחשבון גדול כדרך הגדולים,
כי דברים שאדם עושה בלי הרגש, רק

גנזי המלך דברים הטעונים גניזה גנזי המלך דברים הטעונים גניזה

1 >>> המשך מעמ' 1

גילו חרפתם בשביל חמדת הממון. ולמדנתו התורה דעת באלה הספורים בדרך העברה, למודים נפלאים בכחות הנפש להכיר סכלות היצר, כי מעשי תעותעים המה, גם במילי דעלמא. והני שני רשעים הללו לבן ועשו, אף כי חכמים גדולים היו, כמו שביארנו במקום אחר, אמנם תחת אשר לא הביאו למוסר לבם. ולמה לא הביאו? כי לבן מצינו עליו שהיה חומד ממון! והחומד ממון אי אפשר לו לאהוב חכמה בתשוקה, כי כח התשוקה של חמדת ממון מפריעו מתשוקת החכמה. ועשו מצינו עליו שהיה בעל תאוה! וכמו שנאמר: **"הֲלֵעִיטְנִי נָא"** (בראשית כה). גם חמדת ממון, מן מתנת יעקב אבינו ע"ה כנ"ל. ולכן לא היה בידם להביא למוסר לבם. ע"כ חכמתם לא נתקיימה בידם.

"וַיָּבֵא יַעֲקֹב שְׁלָם עִיר שְׂכָם אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ כְּנָעַן בְּבֵאוֹ מִפְּדֹן אֲרָם וַיִּחַן אֶת פְּנֵי הָעִיר" (בראשית לג יח).

וברש"י: **"שְׁלָם" - בגופו. שנתרפא מצלעתו** (שבת לג). **"שְׁלָם" - בממונו. שלא חסר כלום מכל אותו דורון. "שְׁלָם" - בתורתו. שלא שכח תלמודו בבית לבן.**

פעולת הנבראים מוכרחת היא! השמש זורחת, שכן הוטבע בה שתזרח, הצמח גדל, כיון שטבעו הוא לגדול, בעלי חיים טורפים זה את זה, שטבעם לטרוף. כך מונח ביצירתם שיחיו ויפעלו במסגרת קבועה ובלתי משתנה המיוחדת לכל נברא.

אולם האדם שונה בזה מיתר הנבראים, אמנם גם בו הוטבעו טבעים הדוחפים אותו לפעול בדרכם, אולם אין הוא מוכרח להיות לפי כחותיו הטבעיים, קיימת באדם אפשרות של בחירה, הוא מסוגל להתגבר על כחותיו הטבעיים ולפעול לפי שקולי שכלו ולא רק להתגבר, אלא שיכול למשול במ ולכוונם באפיק הרצוי לו לתועלת עבודתו בהשגת שלמות נפשו, באפשרות זו נבדל האדם משאר הנבראים ובזה הוא דומה לבוראו. **"וַתִּחַסְרְהוּ מַעַט מְאֻלָּקִים"** (תהילים ח) כמו שהבורא יתברך אינו כפוף לכחות טבעיים והכל פועל כרצונו, כך ג"כ הוטבע ביצירת האדם האפשרות להידמות לקונו.

כתב החוה"ל וז"ל: **"זהעילה בזה; שהדבר שהוא עושה מעשה אחד תדיר, מורה שמעשהו אינו לרצונו, אך הוא עושה בטבעו שהוטבע עליו בלבד ויש לו מכריח שמכריחו על המעשה ההוא ואין לו יכולת לשנות ממנו כאש אשר**

כחה השרפה בלבד. וכמים אשר הם מקררים בטבעם בלבד. ואשר הוא עושה בחפצו, יראו ממנו מעשים משתנים בעתים משונים. ומפני שהבורא יתברך חפץ במעשהו ואיננו מוכרח ולא צריך ולא מוטבע, עשה הרברים משתנים זה מזה כפי שמחייבת חכמתו בכל עת, כדי שיורה השתנותם על אחדותו ועל חפצו בפעלו, כמ"ש: **"כָּל אֲשֶׁר חָפַץ ה' עָשָׂה בְּשָׁמַיִם וּבָאָרֶץ"** (תהלים קלה) (שער הבחינה א).

כשם שהבורא מושל בכל הכחות כולם, כך ג"כ האדם, צריך להידמות לקונו ולמשול בכחותיו הטבעיים להיות בעלים על לבו. ולשם כך הושם האדם בעולם הזה, הליבשו את נפשו בגד חומרי וכחות טבעיים המכסים את הנפש. והאדם בכח שכלו והכרתו צריך להתגבר על מסך החומר ולהכניע את כחותיו תחת ממשלת הנפש החלק אלוקי ממעל.

כתוב במדרש: **"הרשעים ברשות לבן: אָמַר נָכַל בְּלָבוֹ"** (תהלים יד). **"וַיֹּאמֶר עֲשׂוּ בְּלָבוֹ"** (בראשית כז). **"וַיֹּאמֶר יִרְבֵּעַם בְּלָבוֹ"** (מלכים א יב). **"וַיֹּאמֶר הֲמֵן בְּלָבוֹ"** (אסתר ו). **אבל הצדיקים לבן ברשותן: וַחֲנָה הִיא מְדַבֵּרַת עַל לִבָּהּ"** (שמואל א א יג). **"וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל לְבוֹ"** (שמואל א כז). **"וַיִּשֶׁם דָּנִיֵּאל עַל לְבוֹ"** (דניאל א ח). **דומין לבוראן: וַיֹּאמֶר ה' אֶל לְבוֹ"** (בראשית ח

כח) (מדר"ר בראשית סז ח). במה נבדלים הצדיקים מהרשעים? בשליטה על הלב והכחות הטבעיים! הרשעים אסורים וכבולים ביד טבעם ואילו **"צדיקים לבן ברשותן"** ופועלים בכחותיהם כפי העולה על רוחם.

גם המידות הטובות צריכות להיות תחת ממשלת האדם ואם לא כן, אזי הוא ברשות לבו ודינו לגיהנם למרות מידותיו הטובות, שהרי אינו בוחר כלל בטוב, אלא עבד נרצע למידותיו.

שאל המלך חמל על אגג מלך עמלק ועל צאן עמלק, כח החמלה היה במקום שאין ראוי לחמול ואיבד את המלוכה עי"ז! מידות שאינן תחת ממשלת האדם ואפילו יהיו מידות טובות, פעולתן תזיק לאדם, חייב האדם להשתחרר מההכרח הטבעי של כחותיו הרעים והטובים, למשול בהם שיהיה לבו ברשותו.

"כל מי שנעשה רחמן על אכזרים, נעשה אכזר על רחמנים" (מדרש זוטא קהלת ז).

כיון שאין לבו ברשותו וכח הרחמנות מושל בו להיות רחמן על האכזרים, א"כ לבסוף יתגבר בו כח האכזריות ויתאכזר על הרחמנים, שהרי אין בו הכח לבלום מידות ואינו מושל בהם כלל. אולם הצדיקים המושלים בלבם, המידות נמצאות בידם

כחומר ביד היוצר ומשתמשים בכל אחת מהם לפי הצורך הראוי, בשעה שצריך להיות אכזר הם אכזרים ובשעה שצריך להיות רחמן הם רחמנים למרות הסתירות שבמידות, כיון שהם מושלים בהם, יכולים הם להפעיל את המידות כרצונם.

ומצינו אצל יעקב אבינו שהיה **"איש תם יושב אהלים"** (בראשית כה), זה אומר שבטבעו היה תם וישר ואעפ"כ אמר: **"אם לרמאות הוא בא, גם אני אחיו ברמאות"** (רש"י בראשית כט יב). וכן מצד אחר גילה כלפי לבן אורך רוח: **"מה פשעי מה חטאתי פי דלקת אחרני"** (בראשית לא). ויותר מזה לא כעס! ואילו כלפי המלאך שרו של עשו עשו גילה תקיפות ולא נתן לו בשום אופן ללכת עד שיברכהו. כמובא באריכות במדרש.

וכן בדרכו חזרה שהלך להיפגש עם עשו אחיו והתכונן יעקב לדורון ולתפלה ולמלחמה, למרות שג' הדרכים סותרים זה את זה; אם מכין עצמו לדורון ז"א לפייס את עשו בממון, משתמש הוא בסבות הטבעיות וזה סתירה לתפילה ובטחון בה' ואם למלחמה הוא עומד נגד עשו, שוב זה סותר השתדלות של דורון ותפילה, שהרי רוצה הוא להשיג נצחון בכח הזרוע.

אמנם, **"הצדיקים שלבן ברשותן"**, אין היפוך המידות מהוה סתירה בהם, כיון שמשתמשים הם בכל מידה בצורה שלא תהיה סתירה, גם בטחון בה' וגם השתדלות ומשלימים זה את זה.

אמנם המלאכה קשה וכמעט בלתי אפשרי להגיע למצב כזה לשלוט במידות ולהתאימם זה לזה, אולם הבוטח בה' ופועל הכל למלא רצון ה' עזר ה' יהיה עמו ויצליח. וכמ"ש המסילת ישירים (כ): **"ובאמת שלא יוכל איש להצליח במשקל הזה אלא בג' דברים: א. שיהיה לבו ישר שבלבבות, שלא תהיה פנייתו אלא לעשות הנחת רוח לפניו יתברך ולא זולת זה כלל. ב. ושיהיה מעיין על מעשיו עיון גדול וישתדל לתקנם על פי התכלית הזה. ג. ואחר כל זאת יהיה משליך יהבו על ה', שאז יאמר בו: "אֲשֶׁרִי אָדָם עוֹז לוֹ כִּן..."** (תהלים ד) **"לא ימנע טוב להלכים בתמים"**.

וכפי שכתב חוה"ל (סוף פ"ג שער הבטחון): **"ויהיה בטחונו באלקים שלם ולא יזיקנו הסכות על הסכות להבאת טרפו בהם מאומה כשהוא מכויץ בהם בלבו ובמצפונו לשם שמים עי"ש."**

ומעידה התורה על יעקב: **"וַיָּבֵא יַעֲקֹב שְׁלָם"** (בראשית לג). מושלם היה בכל ואינו חסר דבר, שהרי לבו ברשותו! ובמצב כזה, שלם האדם; **"שְׁלָם" - בגופו, "שְׁלָם" - בממונו, "שְׁלָם" - בתורתו** ואינו חסר דבר. (אור יחזקאל). ■

מעשה גדולים

"קִטְנִיתִי מְכַל הַחֲסִדִים"

מנין למד הגאון מוילנא את מידת הענוה?

חכם צריך לנהוג לפי הפסוק, שהוא לשון זכר, השמיני, בפרשה, שהיא לשון נקבה, השמינית. הפרשה השמינית היא פרשת 'וישלח' והפסוק השמיני בה הוא **"קִטְנִיתִי"** (לב יא). רמז לכך **'שתלמיד חכם צריך שיהיה לו אחד משמונה בשמינית'** כלומר: להדבק ל"קִטְנִיתִי" ולהיות קטן וצנוע. ■

פי פירושו של רש"י הכונה: **ש'צריך שיהיה בו מעט גאווה?** השיב הגאון מוילנא: כי לא סתם נקטו חז"ל בלשון: **'אחד משמונה בשמינית'**. הרי **'אחד משמונה'** הוא לשון זכר. ו'**שמינית'** היא לשון נקבה ומדוע ערבבו ביניהם? אלא, שהדבר בא לרמז לנו שתלמיד

לצד גדלותו המופלגת בתורה, הקריין הגר"א על סביבתו המנהגותיו שכולן אמרו צניעות וענוה. פעם, כשהסב עם תלמידיו, העז אחד מהם לשאול אותו: האם אינו סבור שהוא מפרז במידת הענוה? ובמיוחד לאור מה שנאמר במסכת סוטה (ה.): **'שתלמיד חכם צריך שיהיה לו אחד משמונה בשמינית'** ועל

הלכה

"אלקי אבי אברהם ואלקי אבי יצחק"

מדוע מזכיר יעקב בפרשתנו גם את סבו אברהם ובפרשת 'ויגש' רק את אבי יצחק?

ה'שאגת אריה' על המובא ברמ"א ('יורה דעה' סימן רמ) בשם המהרי"ק הלכה למעשה: 'שאיך אדם חייב בכבוד אבי אביו' - שהדברים אמורים רק כשאביו אינו בחיים, אבל מי שאביו בחיים חייב בכבוד אבי אביו משום כבוד אביו. ■

ומתוך בעל 'לוית חן': שבפרשה שלנו עוד היה יצחק אביו חי ובחיי אביו חייב הבן גם בכבוד אבי אביו, אבל בפרשת 'ויגש' יצחק כבר לא היה בין החיים ולכן לא מוזכר שם כבר אביו - אברהם. בהסתמך על הפרשה שלנו קובע

מפני מה מזכיר יעקב בפסוק שבפרשה שלנו: **"אלקי אבי אברהם ואלקי אבי יצחק"** גם את אברהם ואילו בפרשת 'ויגש' נאמר: **"ויזבח זבחים לאלקי אביו יצחק"** (בראשית מו) ואברהם אינו נזכר כלל?

עלי הגיון

"כי שרית עם אלקים ועם אנשים ותוכל"

מול איזה 'אנשים' יכל יעקב? והרי עם עשיו עדין לא נפגש!?

ועם אנשים ותוכל. וכאן שאל: כיצד אמר המלאך ליעקב כאילו יכל כבר לעשו כשהוא עדין לא פגש אותו כלל?

אלא, שהאיש שנאבק עם יעקב היה כידוע שרו של עשו. והמדרש אומר: שהאבק שעלה מרגליהם בהאבקות ביניהם, עלה עד כסא הכבוד. ומה כונת הדברים?

שהמלחמה ביניהם היתה מי יגבר בשמים. ברגע שיעקב ניצח את שרו של עשו בשמים,

הוכרע המאבק גם בארץ ואף על פי שלא פגש אותו כלל. "כך", סיים הרב מבריסק, "גם אצלנו. אנחנו צריכים לדאוג רק שנצח בשמים אם מעשינו יהיו רצויים ויגזרו עלינו שם לטובה, אין לנו מה לדאוג מהנטפלים אלינו בארץ".

ואכן דירתו של הרב מבריסק לא נלקחה ממנו כל זמן שהוא גר בה. היא לא מצאה חן בעיניו של אף אחד מהקצינים שהמתינו לדירות. רק כשעזבו הוא ומשפחתו את הדירה ועלו לארץ ישראל, היא הוחרמה וניתנה לאחד הקצינים שנאות להשתכן בה. ■

על הנאמר **"עם אנשים"** אומר רש"י: **'עשו ולבן'**.

ולכאורה קשה, איך אומר לו המלאך כי יכל לעשו והרי עדין לא נלחם בו?

עונים על כך בספור שהיה עם הרב מבריסק. גם במצבים קשים ביותר, הוא היה חדור באמונה אין קץ והאמין בלב שלם שברצון ה' אין דבר שיעצור ממנו להושיע את בניו בני עם ישראל. כשהיה הרב מבריסק בוילנא, גזרו

הרוסים על החרמת דירות עבור קציני הצבא. תחילה היו שולחים צוי החרמה ואחר כך היו מגיעים הקצינים המעונינים בדירות, בוחרים את זו הנראת להם ובעל הדירה היה חייב לפנותה בתוך ארבעים ושמונה שעות ולעבור לדירה קטנה ומרוחקת.

יום אחד הגיע צו החרמה גם לבית הרב מבריסק. בני הבית נבהלו מאד ונעצבו. הדירה החלופית שהוצעה למשפחת הרב היתה מוזנחת ומרוחקת מאד מהעיר במקום שאין אפילו תחבורה אליה. בראותו אותם עצובים אמר להם הרב מבריסק: **"השבוע נקרא בפרשת 'וישלח' ושם נאמר: 'כי שרית עם אלקים"**

פרשת 'וישלה'

"כֹּה תֹאמְרוּן לְאֲדָנָי לַעֲשׂוּ כֹּה אָמַר עֲבָדְךָ יַעֲקֹב"

כל מקום שנאמר: "כה" - אינו, אלא לשון הקדש

לב) שנשאר מיד ללא המלאכים. וזהו שהוליד פחד ליעקב בראותו כי כל המלאכים עזבוהו לנפשו לבדו ובאמת היתה זאת מה' להראות לו כי כחו לבדו גדול ואין צריך לעזר המלאכים עמו.

שעל ידי זה יבין ש"עם לְכֹן גֵרְתִי" הכונה כמו שביארו חז"ל: ששמר על תרי"ג מצוות, אבל אם יתרגמו בלשון אחר לא יבין עשו לרמוז זה, שלא יהא בגימטריא תרי"ג מצוות.

פנינים לפרשה

"וישלה יעקב מלאכים לפניו אל עשו אחיו ארצה שעיר" (לב ד)

כתב רש"י: "ארצה שעיר" - לארץ שעיר, כל תיבה שצריכה ל' בתחילתה, הטיל לה ה' הכתוב ה' בסופה.

כתב בספר 'פחד יצחק' לבאר: שלרש"י הוקשה למה רק בסוף הפרשה כתוב הלשון: "עד אשר אבא אל אדני שעירה" (בראשית לג). ובתחילת הפרשה לא כתוב "שעירה" אלא "ארצה שעיר" ולענין זה ביאר רש"י ש'כל תיבה...'

ומעתה יתבאר פשר שינוי הלשון מתחילת הפרשה לסופה, שכתב המהר"ל: שודאי אי אפשר במקום תיבת; "לשמעון" לכתוב 'שמעונה', אלא רק במקום שהכונה כניסה לתוכו אל הדבר והוא נבלע באוירו, שייך לומר שבמקום ל' בתחילה יהא כתוב ה' בסופה. ולכן לא רצה יעקב לומר "שעירה" דהרי שעיר הוא חלקו של עשו ואין פנימיות זו מתאימה לקדושת המלאכים ולכן מודגש אות ה' בסופה על תיבת 'ארץ' שלזה שייך שיכנסו לפנימיות הארץ. אבל בסוף הפרשה שהוא אומר לעשו: "עד אשר אבא אל אדני שעירה" ודרשו חז"ל במדרש רבה (עז יד) שהכונה לעתיד לבא שנאמר: "ועלו מושעים בהר ציון לשפט את הר עשו" (עובדיה א). שהרי יעקב עצמו לא בא לשעיר ואז שפיר יכנס יעקב לתוכה ולפנימיותה. לכן דוקא פה הוסיף רש"י על: "ארצה" 'כל תיבה שצריכה ל' בתחילתה.. ודו"ק.

"והיה המחנה הנשאר לפליטה" (לב ט)

כתב רש"י: 'על כרחו, כי אלחם עמו...'

ולכאורה יש לתמוה, שמה לא ישאיר ח"ו שריד ופליט משני המחנות גם יחד? וביאר בזה בספר 'חונכת התורה' לפי המבואר במדרש: שהמחנה האחד היה רחוק מהמחנה השני מהלך של יום. ומבואר עוד, שיעקב הלך עם המחנה הראשון. והנה רבקה אמרה: "למה אֲשַׁפֵּל גַם שְׁנֵיכֶם יוֹם אֶחָד" (בראשית כז). ומבואר במסכת סוטה (יג.) שמכח שהוציאה כן מפייה, אכן מתו שניהם ביום אחד. נמצא א"כ שאם יהרוג עשו את המחנה הראשון ויעקב בתוכם, א"כ ימות עשו גם הוא קודם שיספיק לבא ליום המחרת למחנה השני, שהרי מהלך הדרך עד המחנה השני היה דרך מהלך יום וממילא בהכרח יהיה המחנה השני לפליטה.

ובזה ביאר גם את דברי הפסוק: "וייבא יעקב מאד ויצר לו" (בראשית לב). ופירש"י: "וייבא" - שמא יהרג. "ויצר לו" - אם יהרוג הוא את אחריים' והרי הדין הוא ש'הבא להרגך השכם להורגו' כמבואר בסנהדרין (עב.). ולמה אם כן פחד 'אם יהרוג הוא את אחריים'?

ולהנתבאר, הדבר מיושב היטב: שגם באופן שהוא יהרוג את עשו היה מיצר לו, היות והם עתידים למות שניהם ביום אחד, נמצא שמחמת כן, גם הוא ימות באותו יום.

"ויאמר יעקב אלקי אבי אברהם" (לב ט)

כתב רבינו הנצי"ב מוואלוז'ין בספרו

"ויהי לי שור נחמור צאן" (לב ה)

העיר רבינו בחיי בלשון הכתוב: שהיה ראוי שיקדים את ה"צאן" ל"שור נחמור" כי כן דרך הכתובים להקדימן, מפני שהוא המין הנכבד. וכן כתוב אצל אברהם: "ולאברהם היטיב בעבורה ויהי לו צאן ובקר" (יב טז). וכן כתוב אצל יצחק: "ויהי לו מקנה צאן ומקנה בקר" (כו יד). וכן כתוב גם אצל יעקב: "ויהי לו צאן רבות ושפחות ועבדים וגמלים נחמרים" (ל מג). לעולם מין הצאן קודם לכל הבהמות ומה טעם שלא הקדימו בכתוב הזה?

וביאר בזה רבינו בחיי: לפי שלא רצה לפתוח לו בצאן, שהרי ע"י הצאן נתרוקן עשו מן הברכות וזכה יעקב בהן כענין שכתוב: "לך נא אל הצאן" (בראשית כז). לכן הרחיק תיבת ה"צאן" אחרי שור נחמור. אבל כאשר חזרו המלאכים אל יעקב, הקדים יעקב את ה"צאן" לחשיבותו של ה"צאן" שנאמר: "ניחץ את העם אשר אתו ואת הצאן ואת הבקר" (בראשית לב). גם אחרי שנתרצה לו וקבל את מנחתו הקדים אותו והוא שאמר: "אדני ידע כי היקדים רכיים והצאן והבקר עלות עלי" (בראשית לג).

"וישב המלאכים אל יעקב לאמר באנו אל אחיך" (לב ז)

כתב בספר 'תפארת יונתן': רצה הכתוב לומר במלת "לאמר" שלא המתינו אה"כ אצל יעקב, רק שבו ליעקב בשביל זה, לומר לו תשובתו של עשו ואה"כ מיד הלכו להם. וזהו: "וישבנו המלאכים... לאמר" שבשביל דבר זה בלבד, שבו כדי לומר התשובה ותו לא. ולכך כתיב: "וינתר יעקב לבדו" (בראשית

גנזי המלך דברים הטעונים גניזה גנזי המלך דברים הטעונים גניזה

ובזה מיושבים דברי הרמב"ן (ויקרא ג יב) שמאריך שבלשון תורה אין הקפדה בשמות בעלי חיים בין זכר לנקבה. ושואל ה'דברי שאול' (מובא בפרד"י): למה לא הוכיח מדברי הגמ' הנ"ל בחולין? ולהנ"ל מיושב בפשיטות.

כתב ה'אור החיים' הקדוש בשם מורו זקנו ז"ל: שנתכון יעקב בחשבון הבהמות ששלח לעשו, כחשבון - שיער שעולה בגימטריא למנין - תק"פ ולזה שלח לו בחשבון עזים ורחלים ת"מ וגמלים שלשים עם בניהם הרי ששים, הרי ת"ק פרות ופרים חמשים אתונות ועירים שלשים, הרי יחד תק"פ לשבר תוקפו. א.ה. וכוונת 'בעל הטורים' הנ"ל למספר תק"נ, הוא למה שמופיע בפירוש בכתוב ולכן זה רק תק"נ ודו"ק.

"ובניהם שלשים" (לב טז)

כתב רש"י: 'ומדרש אגדה - 'ובניהם' בנאייהם זכר כנגד נקבה'. וצריך להתבונן ולהשכיל, מהיכן הוציאו חכמינו ז"ל לדרוש כן?

וביאר בזה בספר 'חנוכת התורה' על פי מה שאומרת המשנה (בבא בתרא עח:): ש'מכר את הפרה לא מכר את בנה'. ומסבירה הגמרא: 'פרה מניקה'. ומה שאמר 'מניקה' הכונה לומר: שהיא ראויה לחלב, אבל 'המוכר את החמור מכר את הסיח'.

ומסבירה הגמרא: 'חמור מניקה' שהרי חלב החמור אינו ראוי לשתיה ובהכרח שכונתו במה שאמר 'מניקה' למכור גם את ולדה.

ומעתה, הלא כאן כתיב: "גמלים מיניקות ובניהם" והיה קשה למדרש - למה צריך להזכיר גם את "בניהם" הלא ממילא משמע כן ממה שאמר "גמלים מיניקות" ואין חלב הגמלים ראוי לשתיה, בהכרח שכונתו באמירת "גמלים מיניקות" לכלול גם את הולדות וממה שהוסיף ו"בניהם" מוכרח לדרוש ו'בנאייהם זכר כנגד נקבה'. ■

רבינו חננאל ז"ל: כי כלל כל ראשי הבהמות במנחה הזאת הם תק"ן ראשים (550 ראשי בהמות), לפיכך קדמה מלכות אדום למלכות ישראל תק"ן שנה.

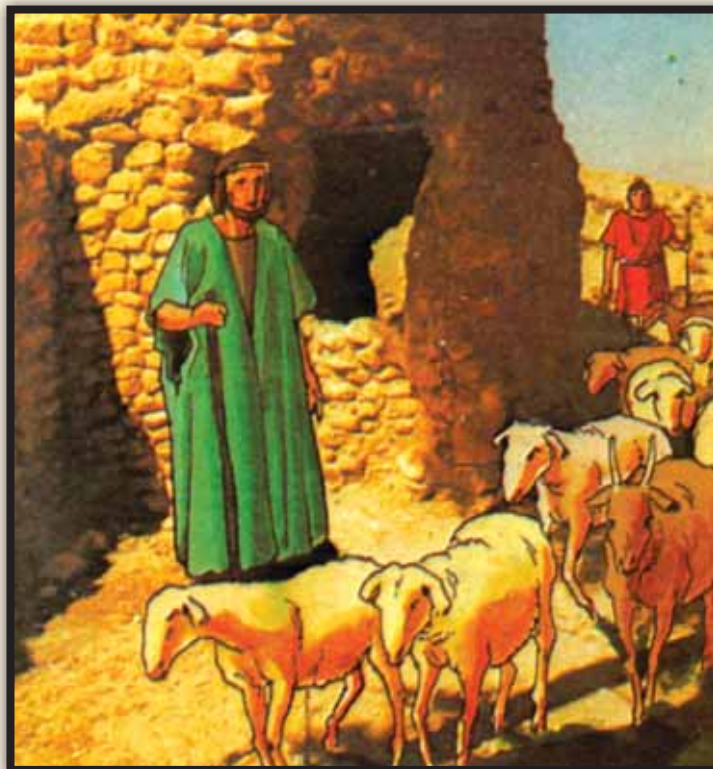

"עזים מאתים ותשישים עשרים רחלים מאתים ואילים עשרים" (לב טו)

כתב רבי יעקב 'בעל הטורים': כל תיבות הפסוק מסיימים במ"ם וכן הפסוק הנאמר בפר' 'פנחס' (במדבר כט לג): "ומנחתם ונספחהם לפרים לאילים ולכבשים במספרם כמשפטם" שבשביל הבהמות ששלח יעקב לעשו, שמספרם תק"נ, הם תק"נ קרבנות צבור חובה הנקרכים בשנה, חוץ מהתמידים, כמפורש בכתוב בפר' 'פנחס'.

א.ה. עיין במסכת חולין (קלז:): 'פי סליק איסי בר היני, אשכחיה לרבי יוחנן דקא מתני ליה לבריה 'רחלים', אמר ליה: 'אתגיה 'רחלות'. אמר ליה: 'כדכתיב (בראשית לב): 'רחלים מאתים'. אמר ליה: 'לשון תורה לעצמה, לשון חקמים לעצמן'.

ולדברי 'בעל הטורים' הדבר מבואר ביותר, הרי בדוקא נאמר הלשון: "רחלים" שמסיים במ"ם וזהו כונת הגמרא: ש'לשון תורה לעצמה' שיש בה רמזים ורמזי רמזים המצריכים לכתוב בלשון הזה.

'העמק דבר': שהקדים יעקב שבח לבקשת התפלה, כמבואר במסכת (ע"ז ז): 'לעולם יסדר אדם שבחו של מקום ואח"כ יתפלל'.

"ויאמר יעקב אלקי אבי אברהם ואלקי אבי יצחק ה' האמר אלי שוב לארצה" (לב י)

כתב בספר 'תפארת יונתן': נראה לפרש שידוע שכל מה שאמר הקב"ה לנביא אינו חוזר בו, כדי שלא יאמרו עליו שנביא שקר הוא, לכך פחד יעקב שהבטחתו היא ע"י "ה' האמר אלי" ולא על ידי נביא ואם כן, שמא ואולי יגרום החטא לבטל את קיום ההבטחה, שבזה לא שייך הטעם הנמצא בהבטחת הנביא.

"הצילני נא מיד אחי מיד עשו פי ירא אנכי אתו" (לב יב)

כתב רבינו הנצי"ב מוואלזין בספרו 'העמק דבר': דלשון "אתו" מרמז למה שמבואר בדברי חז"ל במדרש רבה (פרשה עו) שהיה לו זכות ישיבת ארץ ישראל וכיבוד אב ומזה היה ירא. (וכן דרשו חז"ל במדבר כא לד לענין עוג, ע"ש).

"ויקח מן הקא בידו מנחה לעשו" (לב יד)

כתב רבינו הנצי"ב מוואלזין בספרו 'העמק דבר': "מן הקא בידו" - להוציא עבדים ושפחות שלא נתן לו מתנה מהם, משום שאסור למכור עבדים ושפחות, או ליתנם לגוי, שעל ידי זה מפקיעם מן המצוות, כמבואר בגיטין (מג:). וגם יש בזה צער גדול להם שיצאו מרשות יעקב לעשו וכמבואר בכעין זה בקדושין (כב:).

"עזים מאתים" (לב יד)

מביא רבינו בחיי בשם

כניסה ללא רשות לפרדס כדי ליטול פירות שהופקרו

מערכת 'הברותא'
מיוחד ל'גנזי המלך'

שאלה: האם מותר להכנס ללא רשות לשטח שיש בו פירות שביעית, על אף התנגדות בעלי השטח שמוכנים להוציא את הפירות החוצה ולהפקירם, אך אינם מוכנים להרשות את הכניסה לשטחם?

תשובה: שנינו במסכת שביעית (ט משנה ז): 'עד אימתי עניים נכנסים לפרדסות, עד שתירד רביעה שנייה'. דהיינו: עד התקופה השנייה של ירידת הגשמים.

וטעמו של דבר: לפי שעד הזמן הזה אין הילוך בני אדם בשדה מזיק לשדה ולכן מותר לעניים להכנס לפרדס בלא נטילת רשות כדי ללקט את המגיע להם. אך לאחר 'שתירד רביעה שנייה' מזיק ההילוך לשדה ואסור להם להכנס לשדה בלא נטילת רשות, אלא בעל השדה מוציא את המגיע להם לחוץ והם יטלוהו משם.

הר"ש מסביר: שמשנה זאת עוסקת במצות 'לקט שכחה ופאה' ולא במצות שביעית. אך הרמב"ם בפירושו למשנתנו העמיד את דברי המשנה, שנכנסים לגינות במוצאי שביעית, עד תקופת הגשמים השנייה.

כלומר: אע"ג שהתורה הפקירה פירות שביעית ונתנה זכות לכל אדם להכנס לשדה ללקוט את הפירות, מכל מקום, כאשר ההילוך מזיק לשדה, אסור להכנס לשם. וכן פסק הרמב"ם בחבורו בהלכות שביעית (ז יח).

וכתב הרדב"ז: שלפי הרמב"ם קשה לשון 'עניים' שנקטה המשנה, שהרי גם לעשירים מותר ללקוט פירות שביעית? וצריך לדחוק: שלגבי פירות שביעית כולם נחשבים כעניים.

אך הקשה ה'חזון איש' (טו יא): מדוע אסור להכנס אחר רביעה שנייה כדי ללקוט את הפירות? הרי התורה הפקירה את הפירות שגדלו בשביעית ונתנה זכות לכל אדם להכנס לשדה כדי לקחתם

ולטעון שהם ילקטו ויוציאו את הפירות לחוץ, אלא גם הקרקע מופקרת לצורך זה (אמנם, הבעלים יכולים לקבוע שביל מסוים שילכו שם ולא בכל השדה. אך למנוע לגמרי מלהכנס לשדה, אין להם רשות).

אך הפקר זה, שהפקירה התורה גם את השדה לצורך הליכה בו, נוהג רק בשנה השביעית, שבה הקרקע עצמה היא הפקר. אך בשנה השמינית אין לבעל השדה חיוב להפקיר את השדה אלא רק את הפירות שנשארו בשדה מהשנה השביעית בלבד ורשאים הבעלים למנוע מבני אדם מלהכנס לשדה שלהם, אלא הם יוציאו את הפירות לחוץ.

ולכן, מסקנת הדברים היא: שקודם רביעה שנייה, שאין ההילוך מזיק לשדה, 'כופין על מדת סדום' ומותר לכל אדם להכנס לשדה (אלא אם יש לבעלים טענה שהם מזיקים את הקרקע). אך לאחר מכן, יכולים הבעלים למנוע מלהכנס והם יוציאו את הפירות לחוץ. ■

והבעלים אינם רשאים לסגור את השדה בלא להשאיר אפשרות להכנס. והוא הדין, שאין להם זכות לזרוע שם ולומר שההילוך מזיק לשדה?!

ותירץ: שמדובר באופן שמניח בעל השדה דרך פנויה בשדה כדי שיוכלו בני אדם להכנס אליה, אלא שלפני תקופת הגשמים השנייה מותר להם ללכת בכל מקום בשדה, לפי שאין הילוכם מזיק לשדה, אך לאחר 'רביעה שנייה' צריך ללכת רק בדרך שהשאירו הבעלים.

ו'בדרך אמונה' (ביאה"ל) הקשה על ה'חזון איש': כי כאשר מניח בעל השדה דרך פנויה לכל בתוך השדה, הרי גם קודם 'רביעה שנייה' הוא יכול למנוע בני אדם מללכת בכל השדה?!

ולכן תירץ: שהמשנה מדברת באינו מניח להם דרך כלל. ומכל מקום יש חלוק בין קודם 'רביעה שנייה' לאחר 'רביעה שנייה'. כי מלבד מה שהתורה הפקירה את הפירות לכל אדם, התורה הפקירה גם את הקרקע, שיוכל כל אדם להכנס ללקוט את הפירות ואין הבעלים יכולים

גנזי המלך דברים הטעונים גניזה גנזי המלך דברים הטעונים גניזה

יעמדו על הברכה

אלאונורה בת אדה תזכה לרפואה שלמה	דרור בן ציונה לדיווג הגון
אלברטו בן אלאונורה יזכה לתורה ולמעשים טובים	רפואה שלמה ברמ"ח אבריה ושס"ה גידיה למרים בת פנינה
מסימיליאנו משה בן אנריקה יזכה לחזור בתשובה שלמה	רפואה שלמה ברמ"ח אבריה ושס"ה גידיה לרונית בת רבקה
רוברטו בן רחל יזכה לחזור בתשובה שלמה ולהיות צדיק וירא שמים	אמראו בן ג'ינה יזכה להתחזק בכחחון ובתורה
ברכות לכלל ישראל	דוד בן סטורי יזכה לחזור בתשובה עם כל משפחתו

רחוב האדמו"ר
מקוצק 41
בני ברק

להודו בקדיש

למבירה
ספרי תורה מהודרים

שנכתבו ע"י סופרים מומחים, וראי שמים בכתב ספרדי, בית יוסף והאר"י

כמו כן ניתן להשיג אצלינו תפילין מהודרים

לפרטים והזמנות נא לפנות לשי
052-80-777-22

שבת נופש ופיוט

במלון 'שערי ירושלים' המחודש
בפרשת 'וישב'
כ"א בכסלו תשס"ח (01/12/07)

בהשתתפות:

- הרב חיים לסרי הי"ו
- החזן פייטן יונתן נחום הי"ו

כמו כן החלה ההרשמה לשבת 'שירה' במלון 'פלזה ציפורי' המפואר
פרטים והרשמה: 052-7659447 / 052-7616364

מראת שיניים שן וחסד

נוסד בשנת 1982

כתר תרסינה 5757 ש"ח

- ש"ח 1.490 ו"ש"ח
- תותבת 1.590 ו"ש"ח
- תותבת גמישות ללא ווים 2.990 ש"ח
- ישור שיניים החל מ-4.800 ש"ח

רח' רבי עקיבא 44 ב"ב פינת הרב קוק

052-8448443 ♦ **03-5794757**

חדש בארץ!!

בכל לילה לפני ה'נץ'
הרב אמנון יצחק

נותן שעורים ב:

- 3:40 מדרש 'שוחר טוב' על תהלים
- 4:20 'חובת הלבבות' 'שער הבטחון'
- 4:45 'דף היומי' ע"י הרב צ. גרינמן
- 5:45 תפילת ותיקין

שיעורי מוסר בשבת
עם הרב אמנון יצחק

בליל שבת: 21:30 ובשבת: 14:50

הצבור מוזמן לכל השעורים
בבית כנסת אליהו הנביא רח' עוזיאל 42 ב"ב

דרושים

לחברה גדולה ומשגשגת אנשי קשר ורכיזים
•מגוון תפקידים

מתאים למורים, מנהלי בית ספר
בעלי מקצועות חופשיים ועקרות בית פעילות

מחלקה מיוחדת לראשי כולל ואברכים אפשרות גם מהבית

רווחים גבוהים ביותר למתאימים

לפרטים: 050-8741575

כל המעונין לזכות ולהיות שותף בהפצת 420,000 עמודי התורה של 'גנזי המלך' בכל שבוע, יתרום 500 שקלים לע"נ, רפואה, דיווג, הצלחה, פרנסה, זרע חי וקיים וכו' ויקבל פרסום בקוביה כדלעיל

050-6500666
03-6762226

משקיע בבורסה?

Be Trader משקיעים בך!

בוא להרוויח יותר משירות אמין, מקצועי ובטוח!

השקעה בטוחה
מעמדה המוצבת
אצלך בבית
או בעסק

החל מ- **0.10%** עמלת קנייה/מכירה של ניירות ערך בארץ

החל מ- **2.5** ₪ לאופציות מעוף

0.10% עמלת קנייה/מכירה של אג"ח ומק"מ

0.15% עמלת קנייה/מכירה של ניירות ערך בחו"ל (עמלת סוכן)

- ✓ ללא עמלת מינימום
- ✓ ללא עמלת ביטול הוראה
- ✓ ללא דמי משמרת ניירות ערך
- ✓ ללא עמלת אי ביצוע
- ✓ ללא דמי ניהול לחשבון

Be Trader

אנו מאפשרים לכל משקיע לפעול בצורה המהירה, הנוחה והזולה בשווקי ההון בארץ ובעולם, עם עמלות נמוכות, תוך כדי מתן שקיפות מלאה לתיק ההשקעות שלך.

לפרטים נוספים נא לפנות לטלפון: 03-5194037

רח' אחד העם 28 ת"א 65141 www.BeTrader.co.il

● אין באמור לעיל משום תחליף להתאמת ההשקעה לצרכיו היחודיים של כל משקיע.